

תוצאות היום

שיעור מפי מרן הגאון רבי יצחק רצאבי שליט"א – פוסק עדת תימן

גליון 58

יו"ל ע"י התאחדות בני הישיבות ובסיוע מוסדות יד מהרי"ץ

חרב וכו' ומסביר הרד"ק וז"ל ואומר: מה יוכל ישראל לעשות אם הנביאים מטעים אותם ואומרים להם לא תראו חרב ורעב שלום אמת: שלום של קיימא עכ"ל והקב"ה עונה לירמיה בפסוק י"ד "ויאמר יהוה אלי שקר הנביאים נבאים בשמי לא שלחתיים ולא צויתים ולא דברתי אלהם חזון שקר וקסם ואליל ותרמית לבם מתנבאים לכם" פסוק ט"ו "לכן כה אמר יהוה על הנבאים הנבאים בשמי ואני לא שלחתיים והמה אומרים חרב ורעב לא יהיה בארץ הזאת בחרב ורעב יתמו הנבאים ההמה" דהינו שהנביאי שקר בעצמם ימותו בחרב ורעב ובפסוק ט"ז "והעם אשר המה נבאים להם יהיו מושלכים בחוצות ירושלים מפני הרעב והחרב ואין מקבר להמה המה נשיהם ובניהם ובנתיהם ושפכתי עליהם את רעתם" מבהיל.

תמוה דלא מבואר תשובת הקב"ה והסבר הקב"ה

אבל מה התשובה לשאלת ירמיהו הרי מטעים אותם, ונביאי השקר מובן שימותו אבל מה עם הצאן מה אשמים, ומה עונה לו הקב"ה שהנבאים ימותו והעם יהיו מושלכים בחוצות וכו', וברד"ק מסביר וז"ל אף על פי שהיו מטעים אותם נביאי השקר היה להם לבחון בין נביאי האמת לנביאי השקר כי נביא האמת מעמיד אותם על תורת משה ונביאי השקר מיפים להם עבודת זרה שהיא ביטול התורה ע"כ.

וא"כ כיון שנביאי השקר אומרים להם נגד רצון ה', אין צד כזה, והיה להם לבחון שהם שקרנים וללכת רק אחרי נביאי האמת, וממשיך הרד"ק וז"ל ואף על פי שהם צודקים בקצת דבריהם בעתידות היה להם להחזיק זה בקסם ולא בנבואה כיון שדבריהם לבטול תורה ע"כ וכבר כתוב בתורה שמי שעושה אות מופת ומורה דברים נגד התורה צריך להרוג אותו המשך לשונו שאפ' יעשו אותות ומפתים אמרה תורה יומת כי דבר סרה וקיום האותות והמופתים אמר הכתוב הטעם כי מנסה ה' אלקיכם אתכם עכ"ל.

תמיהה חזקה בדברי הרד"ק

ולא מובן וכי הקב"ה סמך על הרד"ק שיסביר את זה. ירמיהו שאל שאלה והקב"ה אומר לירמיהו דברים שהוא יודע שהם נביאי שקר ואמר הרד"ק שהתשובה היא שאמרו דברים נגד התורה אבל הקב"ה לא ענה את זה.

ביאור המצודות דוד שמבאר בפשטות ומובן היטב

והנה במצודות דוד [הוא ביאר אחרי שראה את כל המפרשים וברדך כלל הוא לוקח את הסולת מכל המפרשים] ביאר באופן אחר וז"ל "שקר וכו'" הלא יש להם דעת אשר המה מתנבאים בשקר כי מעולם לא שלחתיים ולא ציוותי אותם שום צוואה אף לא דברתי אלהם דבר מבלי שליחות וא"כ אין בידם לתת שום אות ומופת ובמה מחזיקים אותם לנביאים עכ"ל, והסביר את מה שכתוב בפסוק ולא הסביר תירוץ אחר שלא כתוב סה"כ אומר זה חזון שקר ואין בו שום אות ומופת ומה אתם מאמינים להם.

א.

בקשר לחנוכה ועשירי בטבת וכן בקשר לשאר המועדים

אנחנו בסוף חנוכה ואחריו בא עשירי בטבת, לכאורה אין קשר ביניהם ולא צריך שיהיה קשר, אבל בכ"ז מסתבר שכן יש קשר ולא סתם יצא כך, וכמו שמצינו קשר בין סוכות לימים נוראים שלכאו' הם דברים הפוכים, שסוכות הוא זמן שמחתנו היפך מימים נוראים. אבל התשובה היא שבסוכות זה זמן לתשובה מאהבה, והגמ' אומרת במס' יומא שבתשובה מאהבה נהפכים הזדונות לזכויות, וכן צום גדליה מה הקשר לר"ה ולכאו' אין קשר, וכשמסתבוננים רואים שיש קשר ואפשר לומר הרבה הסברים, אפ"ל שבא להראות איך אפשר לרצוח בן אדם מיד אחרי עשרת ימי תשובה והכל נובע מקנאה שהי' ישמעאל בן נתניה היה מזרע המלוכה וקינא בגדליה, ועוד אפ"ל שנסמך כדי שנתחזק בבין אדם לחברו בימי עשרת ימי תשובה.

וא"כ גם בחנוכה ועשירי בטבת מסתבר שיש קשר, דהיינו היוונים רצו לבטל את עבודת המקדש ולא הצליחו, ובכ"ז מי גרם לחורבן בית המקדש, זה אנחנו בעוונותינו הרבים, והם לא יכולים להצליח.

ב.

תמיהה בענין הסתכלות על הנרות ומדוע אין ביטול תורה בהסתכלות

כתוב בספרים שיש ענין להסתכל על הנרות בחצי שעה הראשונה, ויש לשאול איך זה מסתדר עם תקנת חז"ל שתיקנו להדליק בחוץ לבני רשות הרבים וכלשון הרמב"ם להראות ולפרסם הנס וא"כ בעל הבית לא רואה, וזה שייך רק אם מדליקים בתוך הבית, אבל כשתקנו להדליק, תקנו להדליק בחוץ ולא משמע שישאר בחוץ ויסתכל וצ"ע.

ועוד יש לשאול מה עם ביטול תורה ולכאו' עדיף ללמוד מלהסתכל על הנרות, ונראה שזה גופא צריך ללמוד והכוונה שיש ענינים להסתכל ולהתבונן שהשמן רומז לחכמה והפתילה נשרפת, ואת היצה"ר צריך לשרוף וע"י שמן של התורה ישרוף את יצה"ר, וכשיתעמק ויתבונן באור הנרות יגרום לו ללמוד יותר טוב, ולא שצריך להסתכל כל הזמן אלא שיהיה מולו ויסתכל מידי פעם.

ג.

בנבואת ירמיה על עמ"י

ובנסיונו ללמד זכות ובתשובת הקב"ה

בירמיה פרק י"ד פסוק י"א כתוב כך "ויאמר ה' אלי אל תתפלל בעד העם הזה לטובה" פ' י"ב "כי יצומו אינני שומע אל רנתם וכי יעלו עלה ומנחה אינני רצם כי בחרב וברעב ובדבר אנכי מכלה אותם" רח"ל כשכבר כל תוכחות הנביאים לא עזרו והגיע מצב שהקב"ה אמר זהו עד כאן אל תתפלל ואפ' שיצומו ויקריבו קורבנות לא יועיל רח"ל, וירמיהו מנסה ללמד זכות ובפסוק י"ג אומר כך "ואומר אהה אד-ני אלוקים הנה הנביאים אומרים להם לא תראו חרב ורעב לא יהיה לכם כי שלום אמת אתן לכם במקום הזה" ורצה לומר הרי יש נביאי שקר שמטעים את העם לא תראו

והרד"ק הסביר יותר מזה שגם אם באמת יעשו אות ומופת אל תשמעו להם כיון שהוא נסיון מהקב"ה והמצודות דוד הצטמצם וכתב שלא עשו כלל אות ומופת וזה בעצם המילים של הפסוק.

ביאור האברבנאל והמרפא לשון וגם הם צריכים עיון במשמעות הפסוק

תשמעו מה האברבנאל אומר וז"ל כי הנה אין התנצלות לעם הזה עם הנביאים כיון שהיו קוראים אותם לעבוד ע"ז ומן הידוע היה שהיו חייבים מיתה הם ונביאי השקר גם שנביאי האמת היו מנבאים להם ולא שומעים להם ולמה א"כ שומעים את דברי נביאי השקר עכ"ל והוא מוסיף עוד טענה למה שומעים לנביאי השקר הרי יש נביאי אמת.

ובספר מרפא לשון כתב כן וז"ל לא היה להם לקבל את פיתויים ולהאמין אליהם ידע איניש בנפשיה או הוא ראוי לטובה או לרעה כפי מעשיו אם היו שוטופים ומשוקעים בכל מיני עברות ומעשים רעים שבעולם איך יאמינו לדברי נביאי השקר שהיו מבטיחים להם את הטוב וכי מצינו חוטא נשכר עכ"ל וכתב טענה חדשה למה הם חשבו שלא יהיה חרבן הרי הם יודעים שהם לא בסדר ושוטופים במעשים רעים ואיך יאמינו לנביאי השקר שיהיה רק טוב וכי יהיה חוטא נשכר?

ושוב פעם וכי הקב"ה סמך על המרפה לשון שיכתוב את זה.

ועוד כתב וז"ל ועוד שהיו מכירים את נביאי השקר שהיו רעים וחטאים ואיך אפשר שיהיה עליהם השראת השכינה שאפ' הרב צריך שיהיה אדם כשר ומעשיו הגונים ואם הרב דומה למלאך ה' צבאות בקשו תורה מפיהו וכ"ש הנביא. והפתיים האלה לא היה להם שום התנצלות מהטעמים הנזכרים עכ"ל והביא עוד טענה הרי ראו את נביאי השקר שעושים עבירות ולא הולכים בדרך נכונה ואיך חשבו שהם נביאי אמת?

וכ"ז צ"ע איך אפשר להכניס את טענות אלו בפסוקים ונראה רחוק מאוד והעיקר חסר מן הספר.

הסבר בעל הדברי יואל ומיושב משמעות הפסוק

תשמעו דבר מענין שכתוב בספר דברי יואל הוא לכאור' אומר פירוש שנכנס גם בפשט ומסתדר עם המילים.

כתוב בפרשת שופטים "וילך ויעבוד אלוהים אחרים וכו' או לכל צבא השמים אשר לא ציוותי" ולכאור' צריך להיות הפוך שהקב"ה ציוה לא לעבוד אותם ולא שהקב"ה לא ציוה לעבוד אותם, ולמה זה נכתב בלשון חיובי.

והוא אומר דבר מענין איך יכול להיות שע"ז תעשה ניסים ונפלאות דברים נגד הטבע ובגמ' בסנהדרין כתוב שאפ' אם ע"ז מעמידה את החמה באמצע הרקיע אל תאמין.

ובאור החיים כתב שע"ז לא יכולה לעשות דברים נגד הטבע ורק שהיהודים עובדים לע"ז היא מקבלת כח לעשות דברים לא בדרך הטבע וכשגוים עובדים ע"ז היא לא מקבלת שום כוח.

ולפ"ז אם רואים שע"ז עושה ניסים ונפלאות א"א לומר שעשתה אות ומופת וצריך ללכת אחריה כיון שהעובד עצמו גרם לה שתעשה ניסים וז"ל האור החיים הקדוש (שמות פ"כ ג') "לא יהיה לך וגו'..." עוד ירצה לומר כי כל העבודה זרה שבעולם אין פעולת העובד פועלת הדרגה בנעבד לעשות אלוהים כאשר תעשינה פעולת איש ישראל כי נותן כח גדול מבחינת הרע וכופה ח"ו בחינה המעולה לפני בחינת הרע רח"ל והוא אומר לא יהיה לך אלוהים פירוש הויה שלך תעשנו אלוהים עכ"ל, יהודים יש להם כח רוחני כשעובד ע"ז כביכול נותן שליטה וכוח לעשות את הע"ז אלוהים.

וא"כ זה הפשט בפסוק בירמיהו "הנבאים האלו לא שלחתים ולא ציותים" ומה שאתם רואים שהם אומרים עתידות ועושים ניסים זה הם גרמו לזה ע"י שהם עובדים את הע"ז נותנים לה כח לעשות ניסים וא"כ הם אשמים בזה ע"י שמאמינים בנביאי השקר.

ביאור הלשון "חבלו של משיח"

מה זה חבלו של משיח, מה זה המושג של חבלו של משיח. רש"י אומר שני פירושים (א) הפירוש הפשוט הוא מלשון חבלי יולדה והכוונה לצער והיסורים שיהיה בביאת המשיח (ב) גורלו של משיח ומה הפריע לרש"י נראה לומר שלשון חבלו הוא לשון יחיד משא"כ לשון חבלי יולדה שהוא לשון רבים ולכן כתב שהוא מלשון גורל והכוונה גורלו של משיח.

פירוש הנועם אלימלך ודברי מוסר ממרן שליט"א

ובפירוש הנועם אלימלך כתב שלעתיד לבא הקב"ה ימתח חבל מסוף העולם ועד סופו והקב"ה תופס בקצה אחד ובקצה השני עם ישראל והרבה אנשים נופלים, לא מסוגלים להחזיק את החבל ויש כאלה שחושבים הקב"ה מנענע את החבל ורוצה שניפול ח"ו ועוזבים את החבל, וזה טפשות ולא מבינים שזה נסיון ואפ' שזה קשה ואין סיבה לחשוב שהקב"ה רוצה שאנשים יזלזלו במצוות ויעזבו אפ' חלק קטן ח"ו וכיון שמתחילים לוותר על משהו קטן מוותרים על הרבה דברים, ולצערנו בדור שלנו יש כאלה שחושבים אם הדור שלנו כזה לא צריך כ"כ להחמיר וזה לא כמו הדור של פעם ואפשר לוותר על כמה דברים, והם לא מבינים שזה הפוך "משביעו רעב מרעיבו שבע".

והרמב"ן אומר כך "נפש האדם שלא מתאוה לדברים רעים" אם אדם רצונו הפנימי לעשות רצון ה' ויש לו קצת חשק לדבר לא טוב וטעם ממנו "נפשו תהא צמאה מאוד לדבר ההוא שעשאו או שאכלו" ומחפש דברים שלא היה רוצה אותם בהתחלה, והרבינו יונה כתב וז"ל יעשה גדר לשמור דרך התשובה יפירוש מן התענוגים ולא ימשך אחר תאוותו גם בדברים המותרים כל זמן שהולך אחר התאוה נמשך אחרי תולדות היצר... ומתרחק מדרך המשכלת ואז מתגבר עליו יצרו עכ"ל.

מעשה מופלא על דיבוק המלמד מעלת הגר"א

אומרים בשם הגר"א שפעם אחת היה דיבוק שנדבק באדם מסוים וניסו הרבה להוציא את הדיבוק ולא הצליחו והעבירו אותו ממקום למקום עד שהגיעו לוילנא ואמרו לו עכשיו ניקח אותך לגאון והתחיל לצעוק שלא מסכים ושאלו אותו מה אתה מפחד הרי הוא לא עושה סיגופים כמו האנשים הקודמים שהלכנו אליהם ואמר להם אני מפחד מהאוכל של הגר"א יותר מהסיגופים של האחרים.

ביאור מרן שליט"א למי מותר לעשות סיגופים ומדוע

יש מצב שאנשים עושים צומות ותעניות ובסופו של דבר יכולים להשתבש מזה ח"ו ולא יכולים להחזיק מעמד כמו שכתוב "אל תצדק הרבה ואל תרשע הרבה למה תשומם" ובדרך כלל זה הנהגה של צדיקים שאוכלים קצת ומצטמצמים בעניני העולם הזה וכוונתם לשם שמים.

אבל יש צדיקים שמאוד מגזימים ולכאור' יש לשאול וכי זה רצון ה' והתשובה היא כך יש מושג של "קדוש מעונה" ולהבדיל החילונים לא מבינים איך אפשר לשבת בישיבה וללמוד כזה הרבה זמן ללמוד וללמוד וללמוד... והם לא מבינים שמי שלומד יש לו תענוג ללמוד והוא שמח בזה והוא מלא סיפוק.

וא"כ הצדיק שמסתגף אפ' בצורה מוגזמת, הוא לא סובל מזה, הפוך, הוא הנהנה מזה.

ובקיצור כולם נהנים הצדיקים והרשעים, שכל אדם בטבעו מחפש הנאות, יש כאלה שנהנים כמו בהמות ויש שנהנים מדברים רוחניים.

והסוד הוא, שהצדיק מתוך שנשמתו טהורה ומזוככת, השאיפה והשמחה שלו זה רק מדברים רוחניים, וזה התענוג שלו, וודאי שהוא לא סובל, ואולי בשלב הראשון קצת קשה, אבל אם אדם לא נמצא במדרגה הזאת ומרגיש צער מזה, לא כדאי שיקצין, אלא ילך בדרך המלך.